

Lezing: De QALY als maatstaf voor smartengeld

Louis Visscher

Rotterdam Institute of Law and Economics (RILE)

Erasmus School of Law

Erasmus Universiteit Rotterdam

✉ Visscher@law.eur.nl

FuturNISTisch: 35-jarig jubileum NIS

10 september 2015, Amerongen

Inleiding: vaststellen smartengeld (1)

Vaststellen smartengeld

- Uiteenlopende systemen (met uiteenlopende resultaten) in verschillende landen: gevalsvergelijking, tabellen, *guidelines*, discretionaire bevoegdheid
- Onvrede in Nederland:
 - ‘Te laag’ (maar: t.o.v. welke norm?)
 - ‘Scheefgroei’ (maar: hoe rangschikken?)
- Hoe hoog moet smartengeld bij letselschade zijn?
 - ‘Gederfde levensvreugde’ a.g.v. letsel
 - Aard, ernst en duur van letsel

Inleiding: vaststellen smartengeld (2)

Economische benadering:

HR 20 september 2004, NJ 2004, 112 (*Coma-arrest*)

De wijze waarop en de intensiteit waarmee het derven van levensvreugde door de benadeelde is of zal worden beleefd, zullen in rechte vaak niet, of niet anders dan zeer globaal, kunnen worden vastgesteld, zodat bij de begroting van het nadeel zal moeten worden geabstraheerd van de concrete beleving en in meer objectieve zin moet worden vastgesteld in welke mate van nadeel als hier bedoeld sprake is geweest.'

Inleiding: vaststellen smartengeld (3)

Dus, het idee is als volgt:

- Als potentiële gelaedeerde max. €1.000 wil uitgeven om een bepaalde immateriële schade te voorkomen, dan waardeert hij die schade zelf op €1.000
- Met deze ex ante WTP kunnen we beter 'in meer objectieve zin de gederfde levensvreugde vaststellen' dan met kijken naar eerdere zaken
- In geld uitgedrukte QALYs zijn a.h.w. maatschappelijke WTP om letselschade te voorkomen!

Quality Adjusted Life Years (1)

- QALY: maatstaf van levenskwaliteit gedurende 1 jaar, uitgedrukt in getal tussen 0.00 en 1.00
- *State-of-the-art* methode om behandelingen te vergelijken. Bijv: methode A verhoogt levenskwaliteit gedurende 5 jaar met 0.3; methode B gedurende 7 jaar met 0.2. A is dan ‘beter’, want totale QALY-winst is 1.5 (5×0.3) in plaats van 1.4 (7×0.2)
- Zo bepalen hoe met bepaald budget zo veel mogelijk ‘gezondheidswinst’ kan worden behaald

→ QALY legt verband tussen geld enerzijds (zie verder) en invloed van medische toestand op levenskwaliteit anderzijds

Quality Adjusted Life Years (2)

Hoe bepaal je QALY-waarde? Vraag respondenten om:

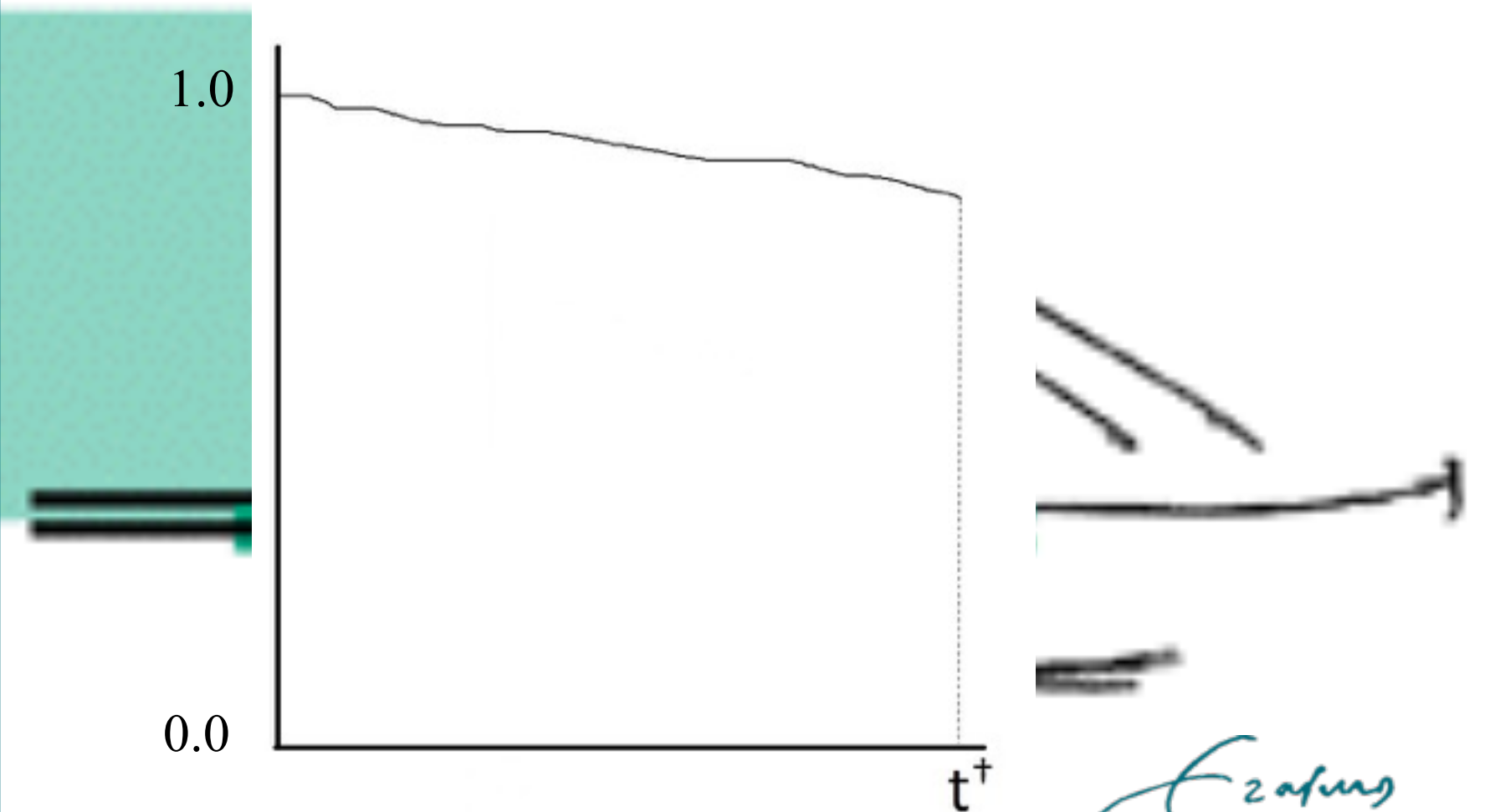
- te kiezen tussen leven met aandoening of ondergaan van riskante behandeling. Laagste kans op succes die nog acceptabel is, bepaalt QALY-waarde (bijv. 70% kans op volledig herstel → **0.7**)
- twee aandoeningen te vergelijken: bijv. 10 jaar gezond versus hoeveel jaar met aandoening? Stel: 15 jaar, dan is QALY-waarde $10/15 = \mathbf{0.67}$
- vragenlijst in te vullen over impact op spraak, gehoor, mobiliteit, cognitie, zelfredzaamheid, pijn, emotie, ...

Verschillende resultaten (type vraag, type respondent)

→ ‘*range*’, geen eenduidige waarde!

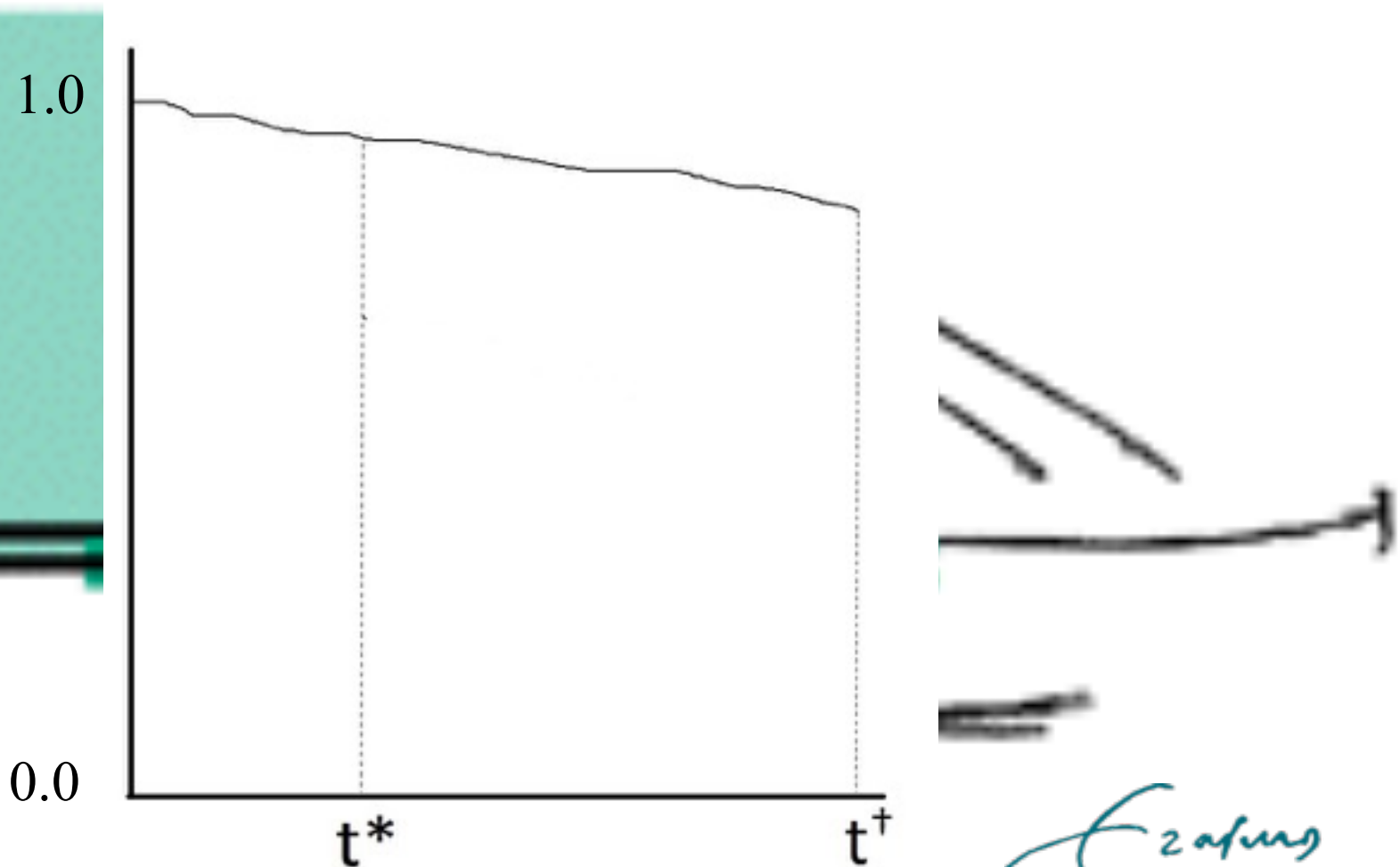
Quality Adjusted Life Years (3a)

Grafische voorbeelden (t^{\dagger} = levensverwachting)

Quality Adjusted Life Years (3a)

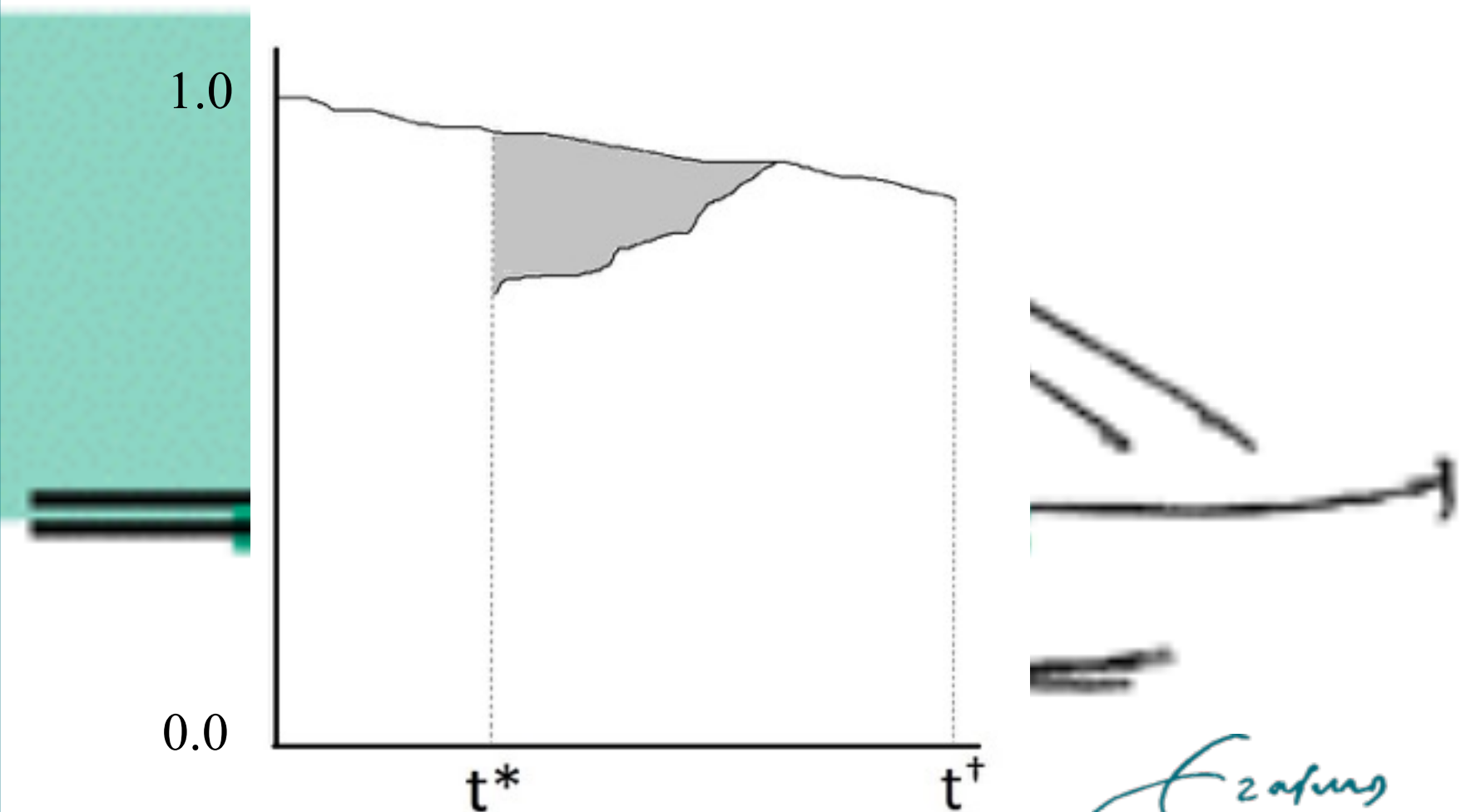
Grafische voorbeelden (t^* = tijdstip letsel)

Quality Adjusted Life Years (3a)

Grafische voorbeelden (t^* = tijdstip letsel)

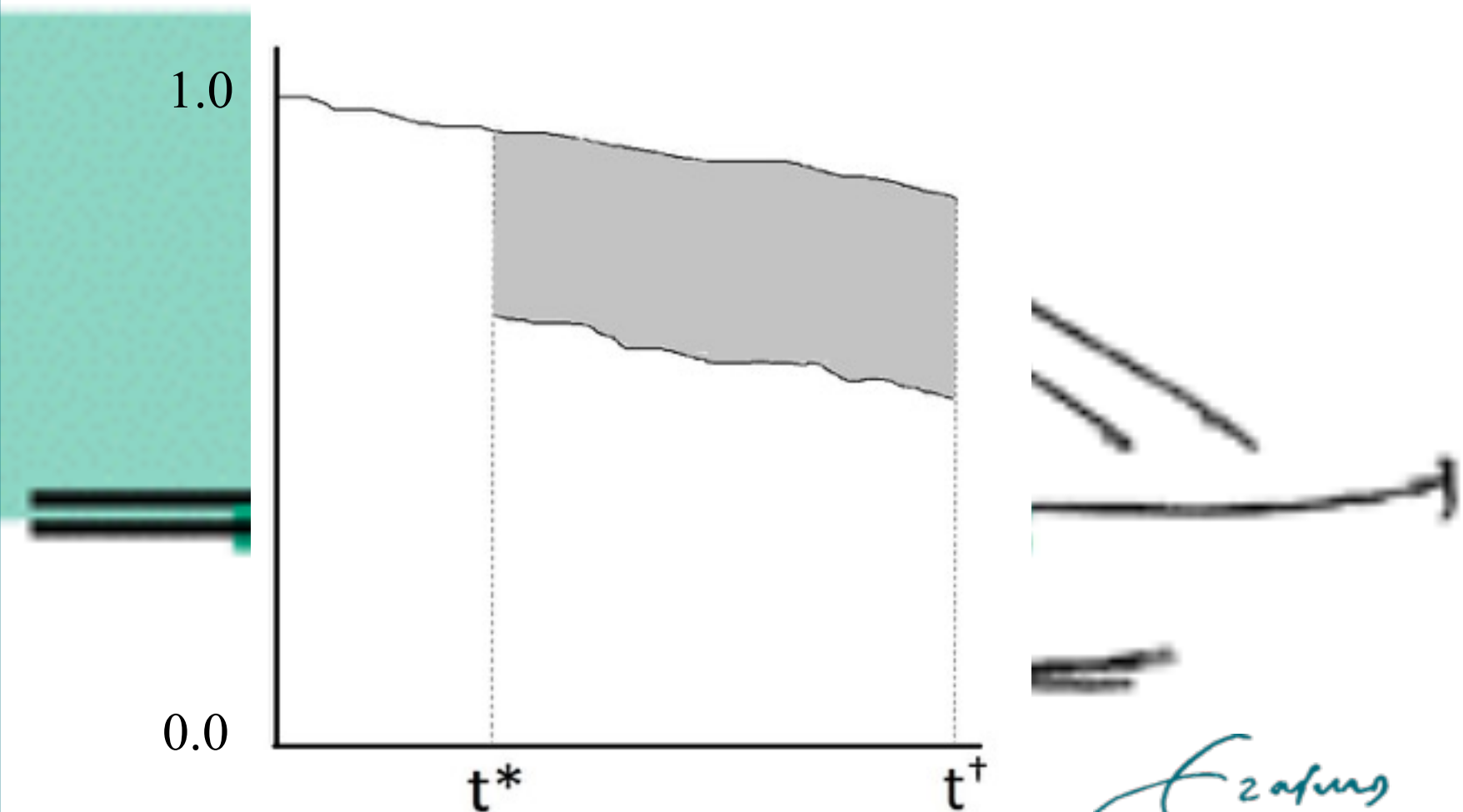
Tijdelijk letsel

Quality Adjusted Life Years (3b)

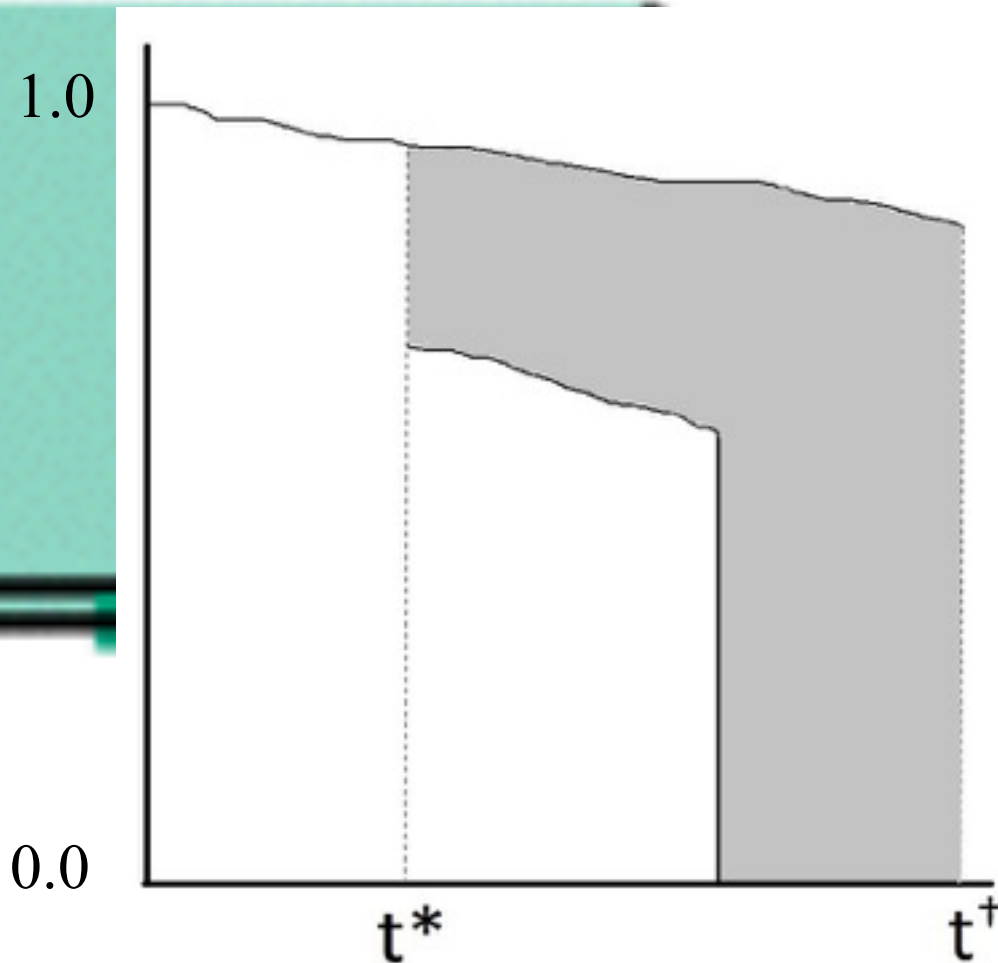
Grafische voorbeelden (t^* = tijdstip letsel)

Blijvend letsel

Quality Adjusted Life Years (3c)

Grafische voorbeelden (t^* = tijdstip letsel)
Blijvend letsel en gereduceerde levensverwachting

Quality Adjusted Life Years (4)

Idee: QALY-daling door aandoening geeft indicatie van effect op kwaliteit van leven (grijs gearceerd gebied).
Gebruik dat als maatstaf voor smartengeld!

Noodzakelijke stap: hoeveel geld is een QALY waard?

- Verschilt per land (o.a. afhankelijk van economische situatie, inkomens- en prijsniveau etc)
- NL: vaak gehanteerde grenzen: €20.000 - €80.000
- EuroVaQ 2010: €34.000 - €43.000
- Pomp 2010: €50.000
- Van Gils e.a. 2013: WTP voor QALY van willekeurige andere persoon: €52.200

→ Mijn voorbeelden: **€50.000** per QALY

Smartengeld – Casus I

1. Sleutelbeenbreuk

- €1.103 voor ongecompliceerde breuk; €1.749 (ook gebroken neus en kneuzingen);
- QALY-onderzoek naar baten van operatie versus mitella/sling:
 - QALY-niveau tijdens genezingsproces gemiddeld 0.136 QALY lager dan na genezing
 - Tijdsduur genezingsproces: 28 weken = 0.55 jaar
- QALY-verlies is dus $0.55 * 0.136 = 0.0748$ QALY

→ Smartengeld: $0.0748 * €50.000 = €3.740$

Smartengeld – Casus II

2. Beenbreuk

- Ongeveer €1.500 - €1.650 voor ongecompliceerde breuk; €2.300 voor meer gecompliceerde breuk
- QALY-onderzoek naar baten van snellere operatie (binnen 12 uur)
- Ook hier is QALY-verlies het verschil tussen de gemiddelde waarde gedurende genezing en gemiddelde waarde na genezing (als er geen restverschijnselen zijn)
- Totale QALY daling: 0.087 - 0.13

→ Smartengeld: **€4.350 - €6.500**

Smartengeld – Casus III

3. *Verlies (zicht in) een oog*

- NL: ongeveer €22.000 - €30.000
- QALY-onderzoek:
 - Diabetes: verlies zicht één oog: 0.074 QALY
 - Staaroperatie aan tweede oog? Verschil tussen zicht in één en twee ogen: 0.109 QALY
- 0.074 - 0.109 QALY: €3.700 - €5.450 per jaar
- Levenslang letsel. Eenvoudige berekening:
resterende levensverwachting; rekenrente 3%:

→ **€79.000 - €117.000** (44-jarige man; €25.545)

→ **€107.000 - €158.000** (18-jarige vrouw; €30.581)

Smartengeld – Casus IV

4. Volledige doofheid bij kinderen

- NL: €49.865 (5 jaar) en €73.144 (baby)
- QALY-onderzoek cochleaire implantaten kinderen:
 - 0.313 QALY (maar: minder goed dan natuurlijk gehoor)
 - 0.39 QALY als ook op spraak, emotie en cognitie wordt gelet
- 0.313 - 0.39 QALY: €15.650 - €19.500 per jaar

→ **€470.000 - €585.000** (plus €7.500 - €9.500 voor baby)

Smartengeld – Casus V

5. Amputatie onderbeen

- NL: €44.489 (16-jarige jongen, veel pijn); €50.187 (54-jarige vrouw); €64.768 (31-jarige man; schikking)
 - QALY-onderzoek:
 - Diabetes: 0.20-0.29 (arts resp. patiënt)
 - Ischemie: 0.18 (onderschatting vanwege andere effecten van ischemie); 0.30-0.35 (wel mobiliteit) en 0.40-0.45 (geen mobiliteit)
 - Uitgaande van 0.29 - 0.35: €15.500 - €17.500 per jaar
- **€340.000 - €410.000** voor jongen
- **€255.000 - €310.000** voor vrouw
- **€315.000 - €380.000** voor man

Conclusies

- QALYs betreffen de invloed van letsel e.d. op levenskwaliteit en wat samenleving bereid is te betalen om dit te voorkomen
- Dus: maatschappelijke WTP
- Die WTP is precies hoe je immateriële schade economisch zou kunnen benaderen, beter dan kijken naar wat rechter in eerdere zaken deed
- QALY-methode leidt tot hoger smartengeld
- QALY-method leidt tot andere 'relatieve rangorde'

Lezing: De QALY als maatstaf voor smartengeld

Louis Visscher

Rotterdam Institute of Law and Economics (RILE)

Erasmus School of Law

Erasmus Universiteit Rotterdam

✉ Visscher@law.eur.nl

FuturNISTisch: 35-jarig jubileum NIS

10 september 2015, Amerongen

